

МЕТАФОРА «ВІЙНА ПРОТИ КОРОНАВІРУСУ» В УКРАЇНСЬКОМУ ТА ЗАРУБІЖНОМУ МЕДІЙНОМУ ПРОСТОРІ (2020–2021 рр.)

Олена Семенець

*Державний торговельно-економічний університет,
вул. Кіото, 19, 02156, Київ, Україна
e-mail: olenasemenets@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0003-2175-4859>*

Із позицій критичного дискурс-аналізу розглянуто використання метафори «війна проти коронавірусу» в медіатизованих офіційному та політичному дискурсах України в аспекті порівняння із зарубіжними дискурсивними практиками медіа. Публічні виступи, привітання, інтерв'ю Президента України Володимира Зеленського проаналізовано в плані розвитку цієї ключової метафори в дискурсивних практиках висвітлення проблем протидії Covid-19.

Ключові слова: Covid-19, метафора «війна проти коронавірусу», політичний дискурс, Президент України Володимир Зеленський, медіатизовані дискурсивні практики, критичний дискурс-аналіз.

1. Постановка проблеми

Починаючи з 2014 року, після анексії Росією Криму та частини Донецької та Луганської областей, Україна була змушена стримувати військову агресію Російської Федерації. А впродовж 2020–2021 років Україна переживала водночас дві затяжні кризи: тривалий військовий конфлікт на Сході країни та пандемію Covid-19.

На позначення процесу подолання пандемії в більшості західних країн активно використовувалася метафора «*війна проти коронавірусу*». Проте українські медійні дискурсивні практики виявляють деяку специфіку використання цієї метафори.

Концептуальним метафорам належить особлива роль в осмисленні дійсності. З одного боку, такі метафори втілюють у дискурсах соціальну оцінку дійсності, а з іншого – формують ставлення людини й суспільства до подій життя. **Актуальність теми** зумовлена потребою встановлення впливу соціально-політичних чинників на функціонування концептуальної метафори «*війна проти коронавірусу*» в українських медіатизованих дискурсивних практиках, передусім в офіційному та політичному дискурсах України. Під медіатизованими дискурсивними практиками розуміємо комунікації з масовою аудиторією за посередництва різних медійних платформ – не лише через ЗМК, але й із використанням блогів, соціальних мереж,

месенджерів, відеохостингів тощо (див., наприклад, використання цього терміна вченими наукової школи Рут Водак¹).

Мета дослідження полягає у виявленні специфіки функціонування метафори «*війна проти коронавірусу*» в українських медіатизованих дискурсивних практиках 2020–2021 рр. на тлі тенденції використання цієї метафори в медійному середовищі країн Заходу.

Завдання дослідження:

- на підставі аналізу наукових публікацій узагальнити тенденції вживання метафори «*війна проти коронавірусу*» в дискурсивних практиках медіа західних країн впродовж 2020–2021 рр.;
- простежити розвиток цієї концептуальної метафори в українському вітчизняному офіційному дискурсі за матеріалами публічних виступів, привітань, інтерв'ю Президента України Володимира Зеленського 2020–2021 рр., а також в інших медіатизованих дискурсивних практиках цього періоду в українському інформаційному просторі;
- провести порівняльний аналіз використання метафори «*війна проти коронавірусу*» в українському медійному просторі та дискурсивних практиках країн Заходу для встановлення специфіки реалізації цієї метафори, з урахуванням соціально-політичних контекстів формування дискурсивних практик українських медіа 2020–2021 рр.

2. Теоретичне підґрунтя

Відомо, що ключові метафори в дискурсах впливають на індивідуальну та масову свідомість, формують картину світу, моделюють патерни сприймання світу і людської діяльності. Метафора пояснює нове, невідоме через образ знайомої ситуації, і в такий спосіб формує концептуальну рамку, фрейм для інтерпретації дійсності².

Використання «воєнних» метафор у сфері охорони здоров'я має давню традицію, яка походить ще з китайських медичних текстів II ст. до н.е. Успіхи в розвитку світової медицини були позначені, наприклад, метафорами «*битва проти бактерій*», «*перемога завдяки вакцинації*» тощо. Подібні «мілітарні» метафори, з одного боку, згуртовували, «мобілізували» суспільство й піднімали моральний дух. Утім, глибше осмислення їхнього впливу на людину та суспільство викликало серйозне занепокоєння³.

Американська дослідниця Сьюзен Зонтаг у монографіях «Хвороба як метафора» (1978), «СНІД та його метафори» (1988) попереджала про приховану небезпеку використання таких висловів: «Ми не зазнаємо вторгнення. Тіло – не поле бою. Хворі не є ані неминучими жертвами, ані ворогами. Ми – медицина, суспільство – не уповноважені давати відсіч будь-якими засобами... Щодо цієї метафори, військової, я

¹ Forchtner, B., Krzyzanowski, M. & Wodak, R. (2013), "Mediatization, right-wing populism and political campaigning: the case of the Austrian Freedom Party (FPÖ)", in Tolson, A. & Ekström, M. (Eds.). *Media Talk and Political Elections in Europe and America*, Palgrave, Basingstoke, UK, p. 206.

² Lakoff, G. & Johnson, M. (2003), *Metaphors we live by*, University of Chicago Press, Chicago, 191 p.

³ Nie, J.B., Rennie, S., Gilbertson, A. & Tucker, J.D. (2016), "No more militaristic and violent language in medicine: response to open peer commentaries on «healing without waging war: beyond military metaphors in medicine and HIV cure research»", *The American Journal of Bioethics*, 16 (12), W9-W11.

б сказала, перефразовуючи Лукреція: Поверніть її творцям війни». С. Зонтаг писала, що така мова «надмірно мобілізує, вона надто детально описує, і це великою мірою зумовлює відлучення та стигматизацію хворих»⁴.

Актуальне завдання становить аналіз «мілітарної» метафоричної риторики в дискурсах з проблем протидії Covid-19, з урахуванням соціально-політичної та національно-культурної специфіки дискурсивних практик медіа.

3. Методологічна основа дослідження

Дослідження побудоване на ґрунті підходу критичного дискурс-аналізу⁵. Ми також урахуємо результати вивчення метафори «*війна проти коронавірусу*», проведеного за матеріалами публічних дискурсів Італії, Болгарії, Греції⁶. Порівняльний аналіз специфіки функціонування цієї метафори в медіатизованих дискурсивних практиках здійснювався авторкою статті в рамках спільного дослідження міжнародного колективу вчених – контекстуалізованого онлайн-словника «In Other Words» (<https://www.iowdictionary.org>)⁷.

Розвиток «воєнної» метафорики в українському офіційному дискурсі з проблем протидії пандемії Covid-19 впродовж 2020–2021 років простежуємо на основі аналізу публічних виступів і привітань, представлених на офіційному сайті «Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво», а також інтерв'ю Президента провідним українським та зарубіжним виданням. Для порівняння залучаємо публікації українських інтернет-видань та пости в соціальній мережі Facebook, у яких використана метафора «*війна проти коронавірусу*».

4. Виклад основного матеріалу дослідження

Метафора війни на позначення боротьби з пандемією: потенціал впливу та застереження щодо використання (світовий досвід)

Метафора «*війна проти коронавірусу*» набула значного поширення в політичних дискурсах багатьох країн світу. Намагаючись мобілізувати суспільство на боротьбу з хворобою, такий образний вислів використовували глави держав і урядів, очільники міжнародних організацій: президент Франції Еммануель Макрон, президенти США Дональд Трамп і Джо Байден, прем'єр-міністр Греції Кіріакос Міцотакіс і прем'єр-міністр Великої Британії Борис Джонсон, голова Китайської Народної Республіки Сі Цзіньпін і генеральний секретар ООН Антоніу Гутерреш та інші. Цей

⁴ Sontag, S. (2001), *Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors*, Picador, New York, p. 180.

⁵ Van Dijk, T.A. (2008), *Discourse and Power*, Palgrave Macmillan, New York, 320 p. Wodak, R. (2015), *The Politics of Fear. What Right-Wing Discourses Mean*, SAGE, London, 238 p.

⁶ Giorgis, P. (2022), “War (Guerra)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/it/war> Todorova, B. (2021), “War (война)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/bg/war> Vovou, I. (2021), “(New) heroes (Neoi Iroes – (Νέοι) Ἡρώες)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: [https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/\(new\)%20heroes](https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/(new)%20heroes)

⁷ Giorgis, P., Mavrodiava, I., Odeniyi, V., Semenets, O. et al. (2021), “In Other Words. A critical, creative, collaborative project”, *Rhetoric and Communications*, issue 46, pp. 143-155. Semenets, O. (2022), “War (Війна)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/ua/war>

загальний світовий тренд «воєнних» метафор у протиепідемічних дискурсах мав певну специфіку реалізації в різних країнах.

«*Siamo in guerra*» («Ми на війні»), «*Dobbiamo combattere questa guerra*» («Ми повинні вести цю війну»), «*Il nemico è arrivato in un paese disarmato*» («Ворог прибув до беззбройної країни»), «*Stiamo combattendo in trincea*» («Ми воюємо в окопах»), «*Vinceremo questa guerra*» («Ми виграємо цю війну»), – такими були найчастіше повторювані вислови на позначення пандемії Covid-19 в публічному та медійному дискурсах Італії починаючи з лютого 2020 року та загалом упродовж 2020–2021 рр. У рамках цього дискурсу щоденний звіт про Covid-19, підготовлений італійською оперативною урядовою групою, звучав як воєнний бюлетень, особливо в березні – квітні 2020 року, коли рівень смертності в країні різко зростав⁸.

З одного боку, така публічна риторика щодо «стану війни» містила очевидний заклик до консолідації суспільства та посилення почуття національної гордості. Італійці, зазвичай не чутливі до таких меседжів (наприклад, національний прапор з'являється лише тоді, коли грає національна збірна з футболу), у цей час були емоційно об'єднані: у найважчий період пандемії (березень – квітень 2020 року) державні прапори були чи не на кожному вікні й балконі, гімн Італії часто лунав на порожніх вулицях, а також у телевізійних рекламних роликах⁹.

Утім, дослідники різних країн висловлювали й серйозні застереження щодо використання «воєнної» риторики й таких метафор у протиепідемічних дискурсах.

«Воєнні» метафори визначають структурування фрагменту картини світу, пов'язаного з хворобою. Якщо метафори стигматизують пацієнта – це посилює нерівність у суспільстві. Уже на початку пандемії Covid-19 організації охорони здоров'я говорили про загрозу соціальної стигматизації людей, які приїхали з місць або належать до груп, що найбільше потерпають від пандемії коронавірусу¹⁰.

Осмислення ситуації як «війни» може змусити людей відчувати себе більш націоналістичними, ксенофобськими, готовими до призупинення громадянських прав та вразливими до політичної експлуатації¹¹. Метафори війни можуть призводити до підвищеної тривожності в суспільстві та навіть агресії стосовно людей, яких звинувачують у поширенні вірусу. Під впливом таких дискурсивних практик важко хворі на Covid-19 люди можуть відчувати додатковий моральний тягар – почуватися «жертвами агресії» та переживати провину за нібито «програну» війну. З другого боку, встановлення цієї аналогії, подібності між хворобою та війною може спричинювати, так би мовити, «натуралізацію» поняття війни, сприймання її як чогось природного.

⁸ Giorgis, P. (2022), "War (Guerra)", *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/it/war>

⁹ Ibid.

¹⁰ World Health Organization, UNICEF, International Federation Cross and Red Crescent Societies (2020), "Social Stigma Associated with COVID-19: A guide to preventing and addressing social stigma", available at: <https://www.who.int/publications/i/item/social-stigma-associated-with-covid-19>

¹¹ Mitchell, M. (2020), "The analogies we live by are shaping our thoughts about our current situation", *Santa Fe Institute*, available at: https://www.santafe.edu/news-center/news/transmission-t-009-melanie-mitchell?fbclid=IwAR2PsiMVBEPyrMcVNy37k7UwssD0LizCTxdAc9q9tsksQXy_JkNcwNxkIwU

Лінгвісти з університету Ланкастера закликали до обговорення альтернативних способів говорити про пандемію¹². У соціальній мережі Twitter під хештегом #ReframeCovid мовознавці з різних країн пропонували нові ідеї метафор для опису ситуації. В усьому розмаїтті думок важливо, щоб метафори виражали обережний оптимізм і нагадували людям про необхідні заходи безпеки, наголошували науковці. Дослідження цього проекту засвідчують, що в такій складній критичній ситуації закономірне існування не однієї, а низки ключових метафор, які можуть бути застосовані в різних обставинах, для різних аудиторій і з різною метою¹³.

Однак, попри заклики антивоєнних рухів з вимогами припинити використання воєнної лексики для опису пандемії Covid-19, метафори війни активно використовувалися, зокрема в політичному та публічному дискурсах Італії, впродовж 2020–2021 років, аж до призначення 1 березня 2021 року генерала Франческо Паоло Фігліуоло надзвичайним комісаром з питань керівництва логістикою вакцин. Сама фігура генерала Фігліуоло у військовій уніформі, оздобленій численними орденами й медалями, стала візуальним утіленням метафори війни. При цьому до публічного дискурсу додався ще один напрям риторики: війну проти вірусу вдасться виграти, якщо буде досягнута перемога у війні вакцин¹⁴.

У Болгарії знаковою постаттю, «обличчям» боротьби з коронавірусом став генерал-майор Венцислав Мутафчийський, військовий лікар, директор Військово-медичної академії, голова Оперативного штабу боротьби з пандемією. З'являючись на публічних заходах у військовому однострої, він набув популярності під ім'ям «Генерал» (із позитивною конотацією) і при цьому став героєм багатьох мемів у цифровому інформаційному середовищі¹⁵.

На противагу загальній «мілітаризації» протиепідемічного політичного дискурсу в багатьох країнах Заходу, в Німеччині впродовж 2020–2021 рр. існували інші дискурсивні практики. Федеральна канцлерка Ангела Меркель явно уникала «оголошення війни» проти пандемії. У своїх публічних зверненнях вона називала такий стан лише «кризою» (нім. *Krise*) та «серйозною, невизначеною ситуацією» (нім.: *ernste, offene Situation, Der Tagesspiegel*). Порівнюючи корпуси британських та німецьких «воєнних» метафор на позначення пандемії Covid-19 в офіційних, політичних та медійних дискурсах протягом лютого – листопада 2020 року, А. Мусольф робить висновок, що в Німеччині при висвітленні теми Covid-19 хоча й були представлені метафори *війни/боротьби*, проте загалом спостерігався нижчий ступінь активності їхнього використання, порівняно з британським корпусом текстів. І лише винайдення вакцини в листопаді було назване «перемогою» (*Sieg*) і «проривом» (*Durchbruch*)¹⁶.

¹² Lancaster University. The Department of Linguistics and English Language (2020), “Beyond the battle, far from the frontline: a call for alternative ways of talking about Covid-19”, available at: <https://www.lancaster.ac.uk/linguistics/news/beyond-the-battle-far-from-the-frontline-a-call-for-alternative-ways-of-talking-about-covid-19>

¹³ Ibid.

¹⁴ Giorgis, P. (2022), “War (Guerra)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/it/war>

¹⁵ Todorova, B. (2021), “War Metaphors in Bulgarian Official Discourse during the COVID-19 Crisis”, *Rhetoric and Communication*, issue 46, p. 102.

¹⁶ Musolf, A. (2020), “Churchillian war-spirit vs. bazooka-deployment: British and German metaphors for the COVID-19 pandemic as a war”, *Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS). Hypotheses:*

Метафора «війна проти коронавірусу» в офіційному та політичному дискурсах України (за матеріалами виступів та інтерв'ю Президента України Володимира Зеленського)

Використання метафори «війна проти коронавірусу» в публічному дискурсі Президента Володимира Зеленського не було частотним¹⁷. Наведемо найбільш показові контексти.

Серпень 2020 року. У промові з нагоди Дня Незалежності України Президент розбудовує «воснну» метафору, проводячи паралель у сферах **війна – пандемія – економічна криза**: «*Ми будемо саме таку країну! Країну, яка завжди готова дати відсіч. І байдуже, хто атакує: агресор, вірус, світова криза*»¹⁸.

Листопад 2020 року. Метафора поглиблюється, охоплюючи конкретні сфери соціальних та професійних відносин в українському суспільстві – у привітанні з нагоди Дня працівника соціальної сфери: «*Пандемія коронавірусу суттєво змінила наше життя. Перебуваючи на передовій боротьби із соціальними наслідками COVID-19, працівники соціальної сфери піддаються значній небезпеці. Незважаючи на це, вони продовжують працювати у посиленому режимі й щоденно дбають про те, щоб в умовах карантину громадяни похилого віку, особи з інвалідністю, сім'ї у складних життєвих обставинах отримували соціальні послуги*»¹⁹.

Грудень 2020 року. В інтерв'ю Президента для видання «Фокус» метафора розвивається, розгалужується. Починаючи з прямого твердження за моделлю «*S (суб'єкт) – P (предикат)*» («**Коронавірус – це війна**») і до визначення в подальшій оповіді напрямів **напруженої роботи як боротьби**. Зміну трьох міністрів охорони здоров'я (у відповідь на запитання: «*За вашу каденцію міністр охорони здоров'я змінювався тричі. Спочатку Зоряна Скалецька, потім Ілля Ємець, тепер Максим Степанов. На вашу думку, що з ними було не так?*») Президент пояснює психологічною «вбивчою силою» вірусу: «**Коронавірус – це війна. А на війні солдат в атаку веде за собою командир. Якщо він не веде, а першим в атаку біжить солдат, треба міняти командира. Якщо командира вбили, треба, щоб з'явився інший. Тут те саме. Я вважаю, що вірус психологічно вбивав міністрів. Вони не могли дуже швидко виконувати завдання не тому, що погані, а тому, що були міністрами в такий час**».

І далі в інтерв'ю вагомо представлений мотив **боротьби**: «**Ми навчилися боротися з коронавірусом**». Зокрема, й мотив **боротьби за отримання вакцини**: «**У будь-якому випадку, люди повинні зрозуміти, що за один день не можна забезпечити**

Blog, available at: <https://frias.hypotheses.org/285?fbclid=IwAR0gfEhUcJ230M1hu7Ybsszmq77C3E3wHNVKT8JTDpRq7aucKLSZ-INkYQ>

¹⁷ Семенець, О. О. (2021), «Метафора «війна проти коронавірусу» у вітчизняному офіційному та політичному дискурсах (за матеріалами виступів та інтерв'ю Президента України Володимира Зеленського)», відп. ред. Горіна, Ж.Д., *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодні*, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 23-24 вересня 2021, Одеса, с. 152-156.

¹⁸ Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво (2020), «Промова Президента з нагоди Дня Незалежності України», доступно за адресою: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-z-nagodi-dnya-nezalezhnosti-ukrayini-62953>

¹⁹ Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво (2020), «Вітання Президента України Володимира Зеленського з нагоди Дня працівника соціальної сфери», доступно за адресою: <https://www.president.gov.ua/news/vitannya-prezidenta-ukrayini-volodimirazelenskogo-z-nagodi-64917>

10 млн людей вакциною. Не тому, що наші люди не хочуть вакцинуватися. А тому, що всі країни борються за її отримання. Я хочу, щоб у січні ми отримали 100-200 тис. доз. Але нам доведеться дуже сильно попрацювати, щоб люди пішли вакцинуватися»²⁰.

У найважчі місяці стрімкого зростання захворювань, в умовах надзвичайного навантаження на систему охорони здоров'я українські медики витримали небувале випробування на міцність. За таких умов **метафора війни** була цілком закономірна **в мовленні самих медиків**, у їхній професійній оцінці ситуації.

Наприклад, у відео зі львівської клінічної лікарні швидкої медичної допомоги, яке мер Андрій Садовий розмістив на своїй фейсбук-сторінці 17 березня 2021 року, до мешканців міста з проханням дотримуватись карантинних заходів звертається Марта Сайко, керівниця центру терапії клінічної лікарні: «<...> **ми тут просто як на війні. Лікарі, медсестри, санітарочки** – всі працюють на благо, щоб допомогти людям»²¹.

Ольга Сахневич, лікарка-інфекціоністка консультативно-діагностичної поліклініки Житомирської обласної клінічної лікарні ім. О. Ф. Горбачевського, згадує в інтерв'ю для «Укрінформ» (28 вересня 2021 року) ту весняну хвилю захворювань на Covid-19 і особливу моральну важкість переживання втрати пацієнтів: «Доводиться набиратися сил навіть через сльози: вийшов поплакав – і знову йдеш до хворих. У нас зараз **дві передові – на фронті й у медицині**»²².

Восени 2021 року, разом із наростанням третьої хвилі пандемії, знову спостерігалися випадки використання метафори «**війна з Covid-19**» – як, наприклад, у публікації на сайті мультимедійної платформи іномовлення України «Укрінформ»: «**Війна з COVID-19: що таке мобільний госпіталь**»²³. Хоча в цьому випадку метафоричне вживання лексеми **війна** мало й особливу контекстну та ситуаційну зумовленість: важив сам факт розгортання в Херсонській області мобільного госпіталю завдяки рятувальникам Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Відповідно, в контексті взаємодіють лексеми *госпіталь* (у прямому, денотативному значенні) та *війна* (у метафоричному використанні).

5. Результати і обговорення

Загалом метафора «**війна проти коронавірусу**» не набула в українських офіційних, політичних, медійних дискурсивних практиках такого поширення, як у західних країнах. Це зумовлено тим, що, починаючи з 2014 року, Україна стримувала на Сході країни військову агресію Російської Федерації. Тому у 2020–2021 рр. слово **війна** в публічних та особистих дискурсах українців активно використовувалося пе-

²⁰ Шашкова, М. (2020), «Високосний рік Зеленського. Президент – про боротьбу за вакцину, тет-а-тет з Путіним і корупцією», доступно за адресою: <https://focus.ua/politics/470246-visokosniy-rik-volodimira-zelenskogo>

²¹ Садовий, А. (2021), «Ніхто не отримує задоволення від носіння маски...», доступно за адресою: https://www.facebook.com/andriy.sadovyi/videos/769496797040576/?_tn_=%2CCO

²² Чириця, І. (2021), «Ольга Сахневич, лікарка-інфекціоністка. Після вакцинації у нас є не тільки антитіла, а й Т-клітинний та В-клітинний імунітет», доступно за адресою: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3323611-olga-sahnevic-likarkainfekcionistka.html>

²³ Укрінформ (2021), «Війна з COVID-19: що таке мобільний госпіталь», доступно за адресою: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3339899-vijna-z-covid19-so-take-mobilnij-gospital.html

редусім не в метафоричному, а в прямому, денотативному значенні: **війна як збройна боротьба на Сході України**.

Індикатором такого стану суспільної свідомості може слугувати й присудження у 2021 році національної премії «Global Teacher Prize Ukraine» – вперше в номінації «Прифронтовий учитель». Письменник Сергій Жадан, який вручав нагороду вчительці з прифронтової зони, наголосив: *«Вчителі Донеччини та Луганщини тримають не менш важливу лінію оборони»*. А сама переможниця Тамара Уманська, вчителька зарубіжної та української літератури з міста Кремінна Луганської області, поділилася думками: *«Це перша така номінація. А моя найзаповітніша мрія, щоб вона була останньою. Щоб ніколи у нас не було вчителів прифронтової зони. А ми просто були б вчителі України»*²⁴.

І хоча у виступі письменника використана метафора (*«тримають не менш важливу лінію оборони»*), – проте найважливіше змістове навантаження в цій ситуації припадає на пряме, денотативне значення слів **війна**, **фронт**, і ключовим виступає словосполучення з прикметником у прямому значенні **«прифронтовий учитель»**.

6. Висновок

Російська агресія з 2014 року проти України має характер **гібридної війни**, тобто збройне протистояння супроводжується жорсткою масованою пропагандою, дезінформацією та постійними інформаційними атаками. Саме із цими подіями (збройна боротьба на Сході країни та інформаційна війна) у 2020–2021 роках у свідомості українців було пов'язане **поняття «війна»**. Нагальна потреба аналізу медіатизованих дискурсивних практик використання лексеми **війна** в денотативному значенні та пов'язаних із цим поняттям метафоричних полів, починаючи з 24 лютого 2022 року, під час масованої збройної агресії Росії проти України, – визначає потребу продовження цього дослідження.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво (2020), «Вітання Президента України Володимира Зеленського з нагоди Дня працівника соціальної сфери», доступно за адресою: <https://www.president.gov.ua/news/vitannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-64917> (дата перегляду 04 серпня 2022).
2. Президент України Володимир Зеленський. Офіційне інтернет-представництво (2020), «Промова Президента з нагоди Дня Незалежності України», доступно за адресою: <https://www.president.gov.ua/news/promova-prezidenta-z-nagodi-dnya-nezalezhnosti-ukrayini-62953> (дата перегляду 04 серпня 2022).
3. Садовий, А. (2021), «Ніхто не отримує задоволення від носіння маски...», доступно за адресою: https://www.facebook.com/andriy.sadovyi/videos/769496797040576/?_tn_=%2C0 (дата перегляду 04 серпня 2022).
4. Семенець, О. О. (2021), «Метафора «війна проти коронавірусу» у вітчизняному офіційному та політичному дискурсах (за матеріалами виступів та інтерв'ю Пре-

²⁴ BBC News Україна (2021), «Global Teacher Prize: найкращим став вчитель української Артур Продайков», доступно за адресою: <https://www.bbc.com/ukrainian/58774420>

- зидента України Володимира Зеленського)», відп. ред. Горіна, Ж.Д., *Українська словесність у полікультурно-освітньому просторі сьогодення, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 23-24 вересня 2021*, Одеса, с. 152-156.
5. Укрінформ (2021), «Війна з COVID-19: що таке мобільний госпіталь», доступно за адресою: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3339899-vijna-z-covid19-so-take-mobilnij-gospital.html (дата перегляду 04 серпня 2022).
 6. Чириця, І. (2021), «Ольга Сахневич, лікарка-інфекціоністка. Після вакцинації у нас є не тільки антитіла, а й Т-клітинний та В-клітинний імунітет», доступно за адресою: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3323611-olga-sahnevic-likarkainfektionistka.html> (дата перегляду 04 серпня 2022).
 7. Шашкова, М. (2020), «Високосний рік Зеленського. Президент – про боротьбу за вакцину, тет-а-тет з Путіним і корупцію», доступно за адресою: <https://focus.ua/politics/470246-visokosniy-rik-volodimira-zelenskogo> (дата перегляду 04 серпня 2022).
 8. BBC News Україна (2021), «Global Teacher Prize: найкращим став вчитель української Артур Продайков», доступно за адресою: <https://www.bbc.com/ukrainian/58774420> (дата перегляду 04 серпня 2022).
 9. Forchtner, B., Krzyzanowski, M. & Wodak, R. (2013), “Mediatization, right-wing populism and political campaigning: the case of the Austrian Freedom Party (FPÖ)”, in Tolson, A. & Ekström, M. (Eds.). *Media Talk and Political Elections in Europe and America*, Palgrave, Basingstoke, UK, pp. 205-228.
 10. Giorgis, P. (2022), “War (Guerra)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/it/war> (accessed 04 August 2022).
 11. Giorgis, P., Mavrodiava, I., Odeniyi, V., Semenets, O. et al. (2021), “In Other Words. A critical, creative, collaborative project”, *Rhetoric and Communications*, issue 46, pp. 143-155.
 12. Lakoff, G. & Johnson, M. (2003), *Metaphors we live by*, University of Chicago Press, Chicago, 191 p.
 13. Lancaster University. The Department of Linguistics and English Language (2020), “Beyond the battle, far from the frontline: a call for alternative ways of talking about Covid-19”, available at: <https://www.lancaster.ac.uk/linguistics/news/beyond-the-battle-far-from-the-frontline-a-call-for-alternative-ways-of-talking-about-covid-19> (accessed 04 August 2022).
 14. Mitchell, M. (2020), “The analogies we live by are shaping our thoughts about our current situation”, *Santa Fe Institute*, available at: https://www.santafe.edu/news-center/news/transmission-t-009-melanie-mitchell?fbclid=IwAR2PsiMVBEPyrMcVNy37k7UwssD0LizCTxdAc9q9tsksQXy_JkNcwNxlwU (accessed 04 August 2022).
 15. Musolff, A. (2020), “Churchillian war-spirit vs. bazooka-deployment: British and German metaphors for the COVID-19 pandemic as a war”, *Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS). Hypotheses: Blog*, available at: <https://frias.hypotheses.org/285?fbclid=IwAR0gfEhUcJ230M1hu7Ybsszmq77C3E3wHNVKT8JTDpRpq7aueKLsZ-INkYQ> (accessed 04 August 2022).
 16. Nie, J. B., Rennie, S., Gilbertson, A. & Tucker, J. D. (2016), “No more militaristic and violent language in medicine: response to open peer commentaries on «healing without

- waging war: beyond military metaphors in medicine and HIV cure research», *The American Journal of Bioethics*, 16 (12), W9-W11.
17. Semenets, O. (2022), “War (Війна)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/ua/war> (accessed 04 August 2022).
 18. Sontag, S. (2001), *Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors*, Picador, New York, 192 p.
 19. Todorova, B. (2021), “War (война)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/bg/war> (accessed 04 August 2022).
 20. Todorova, B. (2021), “War Metaphors in Bulgarian Official Discourse during the COVID-19 Crisis”, *Rhetoric and Communication*, issue 46, pp. 99-117.
 21. Van Dijk, T. A. (2008), *Discourse and Power*, Palgrave Macmillan, New York, 320 p.
 22. Vovou, I. (2021), “(New) heroes (Neoi Iroes – (Νέοι) Ἡρώες)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: [https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/\(new\)%20heroes](https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/(new)%20heroes) (accessed 04 August 2022).
 23. Wodak, R. (2015), *The Politics of Fear. What Right-Wing Discourses Mean*, SAGE, London, 238 p.
 24. World Health Organization. UNICEF, International Federation Cross and Red Crescent Societies (2020), “Social Stigma Associated with COVID-19: A guide to preventing and addressing social stigma”, available at: <https://www.who.int/publications/i/item/social-stigma-associated-with-covid-19> (accessed 04 August 2022).

REFERENCES

1. BBC News Ukraine (2021), “Global Teacher Prize: Ukrainian teacher Artur Prodaikov became the best”, available at: <https://www.bbc.com/ukrainian/58774420> (accessed 04 August 2022).
2. Chyrytsia, I. (2021), “Olga Sakhnevych, infectious disease doctor. After vaccination, we have not only antibodies, but also T-cell and B-cell immunity”, available at: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3323611-olga-sahnevic-likarkainfekcionistka.html> (accessed 04 August 2022).
3. Forchtner, B., Krzyzanowski, M. & Wodak, R. (2013), “Mediatization, right-wing populism and political campaigning: the case of the Austrian Freedom Party (FPÖ)”, in Tolson, A. & Ekström, M. (Eds.). *Media Talk and Political Elections in Europe and America*, Palgrave, Basingstoke, UK, pp. 205-228.
4. Giorgis, P. (2022), “War (Guerra)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/it/war> (accessed 04 August 2022).
5. Giorgis, P., Mavrodieva, I., Odeniyi, V., Semenets, O. et al. (2021), “In Other Words. A critical, creative, collaborative project”, *Rhetoric and Communications*, issue 46, pp. 143-155.
6. Lakoff, G. & Johnson, M. (2003), *Metaphors we live by*, University of Chicago Press, Chicago, 191 p.
7. Lancaster University. The Department of Linguistics and English Language (2020), “Beyond the battle, far from the frontline: a call for alternative ways of talking about

- Covid-19”, available at: <https://www.lancaster.ac.uk/linguistics/news/beyond-the-battle-far-from-the-frontline-a-call-for-alternative-ways-of-talking-about-covid-19> (accessed 04 August 2022).
8. Mitchell, M. (2020), “The analogies we live by are shaping our thoughts about our current situation”, *Santa Fe Institute*, available at: https://www.santafe.edu/news-center/news/transmission-t-009-melanie-mitchell?fbclid=IwAR2PsiMVBEPyrMcVNy37k7UwssD0LizCTxdAc9q9tsksQXy_JkNcwNxxklwU (accessed 04 August 2022).
 9. Musolff, A. (2020), “Churchillian war-spirit vs. bazooka-deployment: British and German metaphors for the COVID-19 pandemic as a war”, *Freiburg Institute for Advanced Studies (FRIAS). Hypotheses: Blog*, available at: <https://frias.hypotheses.org/285?fbclid=IwAR0gfEhUcJ230M1hu7YbsszMq77C3E3wHNVKT8JTDpRpq7aueKLsZ-INkYQ> (accessed 04 August 2022).
 10. Nie, J. B., Rennie, S., Gilbertson, A. & Tucker, J. D. (2016), “No more militaristic and violent language in medicine: response to open peer commentaries on «healing without waging war: beyond military metaphors in medicine and HIV cure research»”, *The American Journal of Bioethics*, 16 (12), W9-W11.
 11. President of Ukraine Volodymyr Zelensky. Official website (2020), “Greetings of the President of Ukraine Volodymyr Zelenskyi on the occasion of the Social Worker’s Day”, available at: <https://www.president.gov.ua/news/vitannya-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelenskogo-z-nagodi-64917> (accessed 04 August 2022).
 12. President of Ukraine Volodymyr Zelensky. Official website (2020), “Speech of the President on the occasion of the Independence Day of Ukraine”, available at: <https://www.president.gov.ua/en/news/promova-prezidenta-z-nagodi-dnya-nezalezhnosti-ukrayini-62953> (accessed 04 August 2022).
 13. Sadovyi, A. (2021), “No one enjoys wearing a mask...”, available at: https://www.facebook.com/andriy.sadovyi/videos/769496797040576/?_tn_=%2CO (accessed 04 August 2022).
 14. Semenets, O.O. (2021), “The metaphor of the “war against coronavirus” in domestic official and political discourses (based on the speeches and interviews of the President of Ukraine Volodymyr Zelensky)”, in Horina, Zh.D. (Ed.), *Ukrainian philology in the multicultural and educational space of today, South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky, 23-24 September, 2021*, Odesa, pp. 152-156.
 15. Semenets, O. (2022), “War (Війна)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/ua/war> (accessed 04 August 2022).
 16. Shashkova, M. (2020), “Zelensky’s Leap Year. The President – about the fight for a vaccine, a face-to-face with Putin and corruption”, available at: <https://focus.ua/politics/470246-visokosniy-rik-volodimira-zelenskogo> (accessed 04 August 2022).
 17. Sontag, S. (2001), *Illness as Metaphor and AIDS and Its Metaphors*, Picador, New York, 192 p.
 18. Todorova, B. (2021), “War (война)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: <https://www.iowdictionary.org/wordC19/bg/war> (accessed 04 August 2022).
 19. Todorova, B. (2021), “War Metaphors in Bulgarian Official Discourse during the COVID-19 Crisis”, *Rhetoric and Communication*, issue 46, pp. 99-117.

20. Ukrinform (2021), “The war on COVID-19: what is a mobile hospital», available at: https://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/3339899-vijna-z-covid19-so-take-mobilnij-gospital.html (accessed 04 August 2022).
21. Van Dijk, T.A. (2008), *Discourse and Power*, Palgrave Macmillan, New York, 320 p.
22. Vovou, I. (2021), “(New) heroes (Neoi Iroes – (Νέοι) Ηρωες)”, *In Other Words – A Contextualized Dictionary to Problematize Otherness*, available at: [https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/\(new\)%20heroes](https://www.iowdictionary.org/wordC19/gr/(new)%20heroes) (accessed 04 August 2022).
23. Wodak, R. (2015), *The Politics of Fear. What Right-Wing Discourses Mean*, SAGE, London, 238 p.
24. World Health Organization. UNICEF, International Federation Cross and Red Crescent Societies (2020), “Social Stigma Associated with COVID-19: A guide to preventing and addressing social stigma”, available at: <https://www.who.int/publications/i/item/social-stigma-associated-with-covid-19> (accessed 04 August 2022).

METAPHOR “WAR AGAINST CORONAVIRUS” IN UKRAINIAN AND FOREIGN MEDIA SPACE (2020-2021)

Olena Semenets

State University of Trade and Economics

Kyoto str., 19, 02156, Kyiv, Ukraine

e-mail: olenasemenets@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-2175-4859>

The main objective of the study is to reveal the specifics of the functioning of the metaphor “*war against coronavirus*” in Ukrainian mediatized discursive practices of 2020-2021 compared to the trends of using this metaphor in the media environment of Western countries.

A research methodology is based on the approach of critical discourse analysis. The work also takes into account the results of the study of the «*war against coronavirus*» metaphor, conducted using the materials of public discourses in Italy, Bulgaria, and Greece. A comparative analysis of the specifics of the functioning of this metaphor in mediatized discursive practices was carried out by the author of the article as part of a joint study of an international team of scientists – a contextualized online dictionary «In Other Words» (<https://www.iowdictionary.org>).

Mediatized discursive practices mean communications with a mass audience through various media platforms, i.e., not only through mass media, but also with the use of blogs, social networks, messengers, video hosting, etc.

The findings of the study of “war” metaphors in the domestic official discourse on the problems of combating the Covid-19 pandemic during 2020-2021 are based on the analysis of public speeches and greetings presented on the official website “President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy. Official Internet representation”, as well as interviews of the President with leading domestic and foreign publications.

The result of the research is the conclusion that, in general, the metaphor “*war against the coronavirus*” has not gained such widespread use in Ukrainian official, political, and media discursive practices as in Western countries. This is due to the fact that starting in 2014, Ukraine repels the military aggression of the Russian Federation in the east of the country. Therefore, in 2020–2021, the word *war* was actively used in the public and personal discourses of Ukrainians primarily not in a metaphorical, but in a direct, denotative sense: war as an armed struggle in the east of Ukraine.

Key words: Covid-19, metaphor “*war against coronavirus*”, political discourse, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy, mediatized discursive practices, critical discourse analysis.